

ШАБЛИСТИЙ В.В., КАПІТОНОВ В.І.

СПЕЦИФІКА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ (СТ. 407 КК УКРАЇНИ) В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**SPECIFICS OF THE CRIMINAL-LEGAL CHARACTERISTICS OF UNAUTHORIZED ABSENCE FROM A MILITARY UNIT OR PLACE OF SERVICE (ARTICLE 407 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE) UNDER CURRENT CONDITIONS**

У статті здійснено комплексний аналіз специфіки кримінально-правової характеристики самовільного залишення військової частини або місця служби (далі – СЗЧ), передбаченого ст. 407 Кримінального кодексу України (далі – КК України), в умовах сьогодення. Обґрунтовано актуальність дослідження з огляду на різке зростання кількості відповідних кримінальних правопорушень за останні роки та вочевидь згубний вплив цього на стан військової дисципліни й обороноздатність держави. Досліджено елементи складу кримінального правопорушення, зокрема об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону. Визначено, що в умовах воєнного стану зміст об'єкта СЗЧ набуває функціонального характеру та безпосередньо пов'язується із забезпеченням боєздатності військових підрозділів. Розглянуто особливості об'єктивної сторони, зокрема варіативність її ознак (яка проявляється у значенні тривалості відсутності та умов вчинення діяння). Проаналізовано специфіку суб'єкта правопорушення з урахуванням сучасних умов проходження військової служби та практики визначення моменту її початку. Окрему увагу приділено суб'єктивній стороні, яку охарактеризовано як найбільш складний для встановлення елементу складу. Зазначено, що поряд із загальновизнаним підходом до визначення умисної форми вини, у сучасних умовах можливе більш гнучке її тлумачення з урахуванням психологічних та об'єктивних чинників, що впливають на поведінку військовослужбовців. За результатами дослідження запропоновано підхід до розуміння складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 407 КК України, який враховує реалії воєнного часу та спрямований на забезпечення обґрунтованого й справедливого правозастосування. Кримінально-правова характеристика самовільного залишення військової частини або місця служби в умовах сьогодення не обмежується і вже не може обмежуватися традиційними підходами до аналізу складу кримінального правопорушення. Формальна визначеність ст. 407 КК України наразі поєднуєднана з істотною складністю її практичного застосування, що обумовлено як об'єктивними умовами воєнного стану, так і трансформацією змісту окремих елементів складу.

Ключові слова: самовільне залишення військової частини, військові кримінальні правопорушення, військова дисципліна, воєнний стан, склад кримінального правопорушення, об'єкт злочину, об'єктивна сторона, суб'єкт злочину, суб'єктивна сторона, військова служба, кримінально-правова кваліфікація.

© ШАБЛИСТИЙ В.В. – доктор юридичних наук, професор, директор (Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ) <https://orcid.org/0000-0003-0210-1772>

© КАПІТОНОВ В.І. – доктор філософії у галузі права в.о. голови (Селидівський міський суд Донецької області) <https://orcid.org/0009-0000-6231-1566>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

The article provides a comprehensive analysis of the specifics of the criminal-legal characteristics of unauthorized absence from a military unit or place of service, as provided for in Article 407 of the Criminal Code of Ukraine (hereinafter – the CC of Ukraine), under current conditions. The relevance of the study is substantiated in light of the sharp increase in the number of such criminal offenses and their impact on military discipline and the defense capability of the state. The elements of the *corpus delicti* are examined, in particular the object, the objective side, the subject, and the subjective side. It is determined that under martial law, the content of the object of unauthorized absence acquires a functional nature and is directly linked to ensuring the combat readiness of military units. The features of the objective side are considered, in particular the variability of its characteristics, manifested in the duration of absence and the circumstances of the act. The specifics of the subject of the offense are analyzed, taking into account the modern conditions of military service and the practice of determining the moment of its commencement. Special attention is paid to the subjective side, which is characterized as the most difficult element of the *corpus delicti* to establish. It is noted that, alongside the generally accepted approach to defining intent, a more flexible interpretation may be applied under current conditions, taking into account psychological and objective factors influencing the behavior of servicemen. Based on the results of the study, an approach to understanding the *corpus delicti* under Article 407 of the Criminal Code of Ukraine is proposed, taking into account the realities of wartime and aimed at ensuring well-founded and fair application of the law. The criminal-legal characteristic of unauthorized abandonment of a military unit or place of service in today's conditions is not limited and can no longer be limited to traditional approaches to the analysis of the composition of a criminal offense. The formal certainty of Art. 407 of the Criminal Code of Ukraine is currently combined with the significant complexity of its practical application, which is due to both the objective conditions of martial law and the transformation of the content of individual elements of the composition.

Key words: *unauthorized absence from a military unit, military criminal offenses, military discipline, martial law, corpus delicti, object of crime, objective side, subject of crime, subjective side, military service, criminal-legal qualification.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах триваючого правового режиму воєнного стану в Україні проблема забезпечення належної військової дисципліни набула особливої гостроти. Стрімке зростання кількості кримінальних правопорушень самовільного залишення військової частини або місця служби (далі – так зване «СЗЧ»), передбачених ст. 407 Кримінального кодексу України [1] (далі – КК України), стало одним із найскладніших викликів для органів правопорядку в особливий період. Забезпечення військової дисципліни лише шляхом посилення відповідальності не дає очікуваного превентивного ефекту – погоджуємося із науковцями, котрі зазначають, що проблема широкого розповсюдження т. з. «СЗЧ» серед українських військовослужбовців вперше гостро постала ще далекого 2014 р., але саме з початком 2022 р. російського повномасштабного вторгнення вона отримала не просто «друге дихання», а перетворилася на безпрецедентне кримінально-правове кризове явище загальнонаціонального масштабу [2, с. 111].

Водночас варто звернути увагу на те, що сучасні умови проходження військової служби за останні 4 роки істотно вплинули на зміст і прояви відповідного кримінального правопорушення. Зокрема, підвищене психологічне навантаження, тривала участь у бойових діях, специфіка виконання наказів у зоні активних бойових дій – усе це ускладнює як встановлення фактичних обставин справи, так і їх належну кримінально-правову оцінку. У зв'язку з цим постало цілком очікуване питання: чи достатньо традиційних підходів до характеристики складу злочину, передбаченого ст. 407 КК України, для адекватного відображення сучасних реалій?

Крім того, протягом останніх років законодавець неодноразово коригував положення розділу XIX Особливої частини КК України, прагнучи посилити відповідальність за військові кримінальні правопорушення (зокрема щодо СЗЧ: посилення кримінальної відповідальності, підвищення санкцій у воєнний час, уточнення кваліфікуючих ознак (особливий період, бойова обстановка), обмеження підстав звільнення від відповідальності чи покарання, узгодження із суміжними складами (зокрема дезертирством)). Однак відповідні зміни не усунули повністю наявні проблеми. Навпаки, у ряді випадків вони зумовили появу нових дискусійних питань,

що стосуються, зокрема, визначення об'єктивної сторони правопорушення, моменту його закінчення, а також відмежування від суміжних складів, передусім дезертирства, передбаченого ст. 408 КК України.

Так, проблема полягає не лише у зростанні кількості випадків самовільного залишення військової частини або місця служби, а й у недостатній визначеності окремих елементів його кримінально-правової характеристики в умовах сьогодення. Ми, своєю чергою, безпосередньо пов'язуємо це із важливими практичними завданнями забезпечення єдності судової практики, підвищення якості досудового розслідування, обґрунтованості судових рішень. При цьому наукове осмислення зазначених питань є необхідним для вдосконалення кримінального законодавства та формування ефективної кримінально-правової політики у сфері військових правопорушень.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Питання кримінально-правової характеристики самовільного залишення військової частини або місця служби тривалий час перебуває у полі зору науковців у сфері кримінального права та військової юстиції. У доктрині сформовано низку підходів до розуміння елементів складу цього кримінального правопорушення, а також особливостей їх прояву в умовах особливого періоду. Окремі дослідження присвячені загальній характеристиці військових кримінальних правопорушень та місцю самовільного залишення військової частини в системі посягань на встановлений порядок проходження військової служби. Інші групи наукових праць зосереджені на проблемах кваліфікації відповідних діянь, зокрема на відмежуванні їх від суміжних складів кримінальних правопорушень, зокрема що стосується ст. 408 КК України, та визначенні моменту їх закінчення. Наразі важливе місце займають напрацювання, в яких досліджуються питання впливу умов воєнного стану на зміст кримінально-правових ознак аналізованого діяння, а також праці, присвячені аналізу судової практики щодо застосування ст. 407 КК України.

Ті чи інші перераховані питання порушували у своїх напрацюваннях такі вчені, як Г. М. Анісімов, Д. О. Балобанова, С. О. Висоцький, І. Б. Газдайка-Василишин, Д. М. Гладченко, В. В. Голець, С. І. Дячук, М. І. Карпенко, Н. В. Коломієць, О. Ленда, Є. Ю. Лугина, М. І. Мельник, О. Д. Міненко, І. П. Мішук, О. В. Ободовський, А. С. Попович, М. С. Туркот, М. І. Хавронюк, А. М. Шульга та ін.

Метою статті є комплексне дослідження кримінально-правової природи самовільного залишення військової частини або місця служби, передбаченого ст. 407 КК України, із врахуванням сучасних умов воєнного стану та пов'язаних з цим трансформацій у правозастосовній практиці. Вважаємо необхідним окремо приділити увагу осмисленню змісту ключових елементів складу кримінального правопорушення крізь призму актуальних викликів військової служби.

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких завдань: 1) проаналізувати нормативне закріплення та доктринальні підходи до визначення об'єкта досліджуваного правопорушення; 2) розкрити особливості об'єктивної сторони з урахуванням значення тривалості відсутності та обставинки вчинення діяння; 3) охарактеризувати специфіку спеціального суб'єкта з урахуванням сучасних форм проходження військової служби; 4) дослідити зміст суб'єктивної сторони та її інтерпретацію в умовах підвищеного психологічного навантаження на військовослужбовців.

Крім того, основним завданням статті бачимо узагальнення існуючих наукових підходів і практики застосування ст. 407 КК України з метою виявлення проблемних питань кваліфікації та формування більш збалансованого підходу до кримінально-правової оцінки відповідних діянь у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. У нашому баченні 66 240 випадків злочинного СЗЧ (без ознак дезертирства), облікованих впродовж 2024 року [3], – не просто неприємно вражаючий статистичний показник, а кількісний вимір кризи військової дисципліни, яка безпосередньо загрожує обороноздатності держави. Підтверджують нашу думку розрахунки Д. М. Гладченка: зазначені показники на 301.09% більше, ніж у 2023 р., а показники 2021 р. взагалі були перевищені на шокуючі 3166.27% (три тисячі сто шістьдесят шість цілих двадцять сім сотих відсотка) [2, с. 112]. Масштабність цього явища свідчить про те, що ст. 407 КК України, на жаль, вже досить давно перестала бути «сплячою» нормою чи рідкісним правопорушенням, перетворившись на об'єкт щоденного правозастосування (та досить гострих дискусій серед правників та суспільства загалом). Така ситуація змушує відійти від хрестоматійних тлумачень складу злочину та проаналізувати його елементи, враховуючи виклики воєнного часу.

Кваліфікація будь-якого діяння за Особливою частиною КК України ґрунтується на встановленні вичерпного переліку елементів його складу. Саме сукупність об'єктивних та

суб'єктивних ознак слугує юридичним критерієм для визнання поведінки особи кримінально протиправною. Будь-яка спроба кваліфікації діяння за ст. 407 КК України вимагає чіткого розуміння того, на що саме зазіхає порушник: у правовій доктрині це питання традиційно розв'язується через аналіз об'єкта правопорушення.

Визначення об'єкта СЗЧ є відправною точкою для розуміння межі між адміністративним проступком і кримінальним злочином. Родовим об'єктом військових кримінальних правопорушень залишається встановлений порядок несення або проходження служби. Проте специфіка особливого періоду полягає в тому, що безпосередній об'єкт ст. 407 КК України тепер жорстко корелює з безздатністю Збройних Сил України. Залишення військовослужбовцем місця служби в умовах активних бойових дій посягає не на формальний розпорядок дня, а на фізичну можливість підрозділу виконувати бойове завдання, що фактично робить об'єктом захисту безпеки держави в цілому.

Проте звернемо увагу, що основою для систематизації Особливої частини КК України є родовий об'єкт. Його функціональне значення полягає у можливості чіткої класифікації всієї сукупності кримінальних правопорушень та відповідних правових норм. Цілком слушною є думка, що саме ця властивість дозволила законодавцеві об'єднати в межах одного розділу КК України приписи, що передбачають відповідальність за посягання на тотожні або однорідні суспільні відносини [4, с. 11].

О. Ленда, досліджуючи це питання, дійшла висновку, що встановлений порядок несення та проходження військової служби, як родовий об'єкт кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби, – це сукупність правовідносин, що виникають на підставі низки нормативно-правових актів у сфері життєдіяльності Збройних Сил України, котрі встановлюють такий порядок несення та проходження військової служби, що може бути порушений зсередини виключно військовослужбовцями [5, с. 596].

Проте важливе застереження висловили Н. В. Коломієць та Є. Ю. Лугина: «...кожне конкретне кримінальне правопорушення проти встановленого порядку проходження військової служби завдає шкоди вуж-чому колу суспільних відносин, а не всій групі відносин родового об'єкта. Тобто важливим є саме безпосередній об'єкт правопорушення» [6, с. 582].

На нашу думку, доцільно виходити з того, що зміст об'єкту кримінального правопорушення СЗЧ в умовах сьогодення набув більш прикладного, навіть функціонального характеру. Маємо на увазі реальні суспільні відносини, які забезпечують безперервність управління, укомплектованість підрозділів та їх здатність виконувати поставлені завдання.

З цієї точки зору безпосередній об'єкт СЗЧ варто визначати як встановлений порядок перебування військовослужбовця у розпорядженні відповідного підрозділу, який забезпечує його участь у виконанні службових та, за необхідності, бойових функцій, адже саме цей аспект порушується у першу чергу. Та більш того, в умовах воєнного стану таке посягання неминує виходить за межі суто внутрішньої дисципліни: воно прямо впливає на безздатність конкретного підрозділу, а опосередковано – і на загальний стан обороноздатності держави.

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 407 КК України, на перший погляд виглядає достатньо чітко окресленою на законодавчому рівні – закон прямо визначає альтернативні форми діяння: самовільне залишення військової частини або місця служби, нез'явлення вчасно на службу без поважних причин. Так, додатково конкретизуються часові межі такої поведінки, що впливають на кваліфікацію, а також враховується наявність чи відсутність особливого періоду (з урахуванням різних умов, наведених у зазначеній статті КК України, які не вважаємо доцільним прямо цитувати в межах цієї праці). З формальної точки зору цього, здавалось би, достатньо для однозначного розуміння об'єктивної сторони.

Як зазначає О. В. Ободовський, об'єктивна сторона складу військових кримінальних правопорушень у низці випадків характеризується й іншими (крім діяння, у деяких випадках також – наслідків і причинно-наслідкового зв'язку між діянням і наслідками) ознаками. Так, на думку дослідника, ці ознаки для одних кримінальних правопорушень виступають ознаками основного, а для інших – ознаками кваліфікованого (чи кваліфікованих) складу кримінального правопорушення [7, с. 110].

Так, з точки зору підходу О. В. Ободовського, зазначимо, що і для кримінального правопорушення СЗЧ окремі ознаки об'єктивної сторони мають варіативний характер. Передусім це стосується часових меж відсутності військовослужбовця, які виступають визначальними для розмежування основного та кваліфікованих складів. На відміну від багатьох загальнокримінальних правопорушень, де тривалість діяння не має самостійного значення,

у випадку СЗЧ саме тривалість відсутності прямо впливає на кримінально-правову оцінку поведінки особи.

Крім того, у сучасних умовах особливого значення набувають і такі факультативні ознаки, як обстановка вчинення діяння. Йдеться, зокрема, про вчинення правопорушення в умовах особливого періоду або безпосередньо в бойовій обстановці. Хоча формально ці обставини закріплені у диспозиції статті як кваліфікуючі, їх фактичне встановлення нерідко викликає труднощі. Це ще раз підтверджує, що навіть за наявності відносно чіткої законодавчої конструкції об'єктивна сторона СЗЧ потребує більш гнучкого та контекстуального підходу при її аналізі.

Так, якщо об'єктом посягання виступають відносини, що забезпечують реальну здатність підрозділу функціонувати та виконувати завдання, то принципового значення набуває те, хто саме є носієм відповідних обов'язків і, відповідно, здатен їх порушити.

У цьому контексті слід враховувати, що суб'єкт СЗЧ є спеціальним – військовослужбовець або інша особа, на яку поширюється дія відповідних статутів та законодавства про військову службу. Саме перебування у правовому статусі військовослужбовця обумовлює виникнення специфічного комплексу обов'язків, невиконання яких і становить зміст аналізованого правопорушення. Оскільки, стаття 407 КК України передбачає декілька складів злочину, то суб'єктом самовільного залишення військової частини може бути як військовослужбовець строкової служби, так і контрактної, або ж будь-який інший військовослужбовець, залежно від конкретних обставин справи [8, с. 366]. Окрім зазначеного, А. М. Шульга та О. Д. Міненков сформулювали наступні ознаки такого суб'єкта: «... ним є особа фізична – з юридичним статусом військовослужбовця, осудна, тобто особа, яка під час вчинення кримінального правопорушення могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними, як досягла 18 річного віку, віку з якого згідно з чинним законодавством України повинні взяти участь у призові та бути готовими виконувати військову службу, також виконувати обов'язки військової служби на території військової частини або в іншому місці роботи (занять) протягом робочого (навчального) часу, включаючи перерви, встановлені розпорядком (розкладом занять), чи поза військовою частиною, якщо перебування там відповідає обов'язкам військовослужбовця або його було направлено туди за наказом відповідного командира (начальника)» [9, с. 95].

Вважаємо наведені визначення цілком повноцінними в межах розгляду даного питання, проте зазначимо, що в умовах сьогодення питання визначення суб'єкта все ж таки не є настільки формальним, як це може виглядати у теорії. Адже різноманітність форм проходження служби, участь у бойових діях, тимчасове відрядження, перебування поза пунктом постійної дислокації – усе це ускладнює встановлення моменту, коли саме особа фактично перебуває «у розпорядженні» підрозділу. Тому доречно звернутися до позиції Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду України: «... для громадянина, призваного на військову службу під час мобілізації, на особливий період початком військової служби є день відправлення у військову частину з відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки» [10].

Суб'єктивна сторона цього правопорушення є, мабуть, найбільш «психологізованим» та складним для верифікації елементом складу, оскільки якщо об'єкт чи об'єктивна сторона фіксують зовнішні параметри діяння, то суб'єктивна сторона відповідає на ключове питання: чи мав військовослужбовець намір повернутися до виконання обов'язків? С. О. Висоцький загалом зазначає, що суб'єктивна сторона даного кримінального правопорушення полягає в намірі його суб'єкта перебувати поза межами військової частини або місця служби, без бажання повернутися вчасно на службу та за відсутності поважних причин такого [11, с. 109]. У цьому плані питання не є дискусійним, тому думки переважної більшості науковців та практиків сходяться.

Але важливим зауваженням щодо того, що нез'явлення у призначений термін без поважних на те причин може бути вчинене як умисно, так і через необережність. Якщо С. О. Висоцький вважає, що: «Військовослужбовець при скоєнні цього діяння цілком усвідомлює своє протиправне та умисне нехтування встановленим правовими нормами...», то окремі дослідники вважають, що при цьому ставлення суб'єкта до тривалості відсутності у військовій частині або за місцем служби може бути не лише умисним, але в окремих випадках необережним [12, с. 222].

Варто, на нашу думку, уникати надмірно категоричного сприйняття суб'єктивної сторони цього правопорушення як виключно умисної у всіх без винятку випадках. Сучасні умови проходження військової служби загалом обтяжуються тривалими воєнними діями та всіма витікаючими із цього: значно підвищеним психологічним навантаженням, динамікою бойової обстановки та об'єктивною складністю комунікації і пересування. Все це істотно впливає на поведінку

військовослужбовців. У таких обставинах ставлення особи до тривалості своєї відсутності дійсно може набувати рис необережності, а не прямого умислу.

Не можемо не процитувати слова А. М. Шульги та О. Д. Міненкова: «... найголовнішим є не кваліфікація вже вчиненого кримінального правопорушення, а насамперед його попередження, усунення першопричин цього явища; ... на першому місці має стояти підкування держави про своїх захисників, а не переслідування їх за формальними підставами» [9, с. 103].

Тому при оцінці суб'єктивної сторони СЗЧ доцільно виходити не лише з формального факту відсутності, а з реального психічного ставлення особи до своїх дій та їх наслідків. Вважаємо, такий підхід дозволяє більш обґрунтовано відмежувати кримінально карану поведінку від ситуацій, зумовлених об'єктивними труднощами або граничними умовами служби, і, відповідно, забезпечити більш справедливе застосування ст. 407 КК України.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проведене дослідження дає нам підстави стверджувати, що кримінально-правова характеристика самовільного залишення військової частини або місця служби в умовах сьогодення не обмежується і вже не може обмежуватися традиційними підходами до аналізу складу кримінального правопорушення. Формальна визначеність ст. 407 КК України наразі поєднуєднана з істотною складністю її практичного застосування, що обумовлено як об'єктивними умовами воєнного стану, так і трансформацією змісту окремих елементів складу.

Насамперед це стосується об'єкта правопорушення, який набув виразного функціонального характеру; а також суб'єктивної сторони, що дедалі більше потребує індивідуалізованого підходу.

Очевидно, що за наявності такої масштабної статистики СЗЧ проблема не може бути вирішена виключно засобами кримінально-правової репресії. Посилення санкцій, саме по собі, не усуває причин правопорушення. Більше того, у ряді випадків надмірно формалізований підхід до кваліфікації здатен лише поглиблювати кризові явища. Відтак, мова має йти про комплексний підхід: удосконалення правозастосування, забезпечення єдності судової практики, а також врахування реальних умов проходження служби при оцінці як об'єктивних, так і суб'єктивних ознак діяння.

З урахуванням викладеного, перспективними напрямками подальших наукових розвідок вважаємо, зокрема, розробку більш чітких критеріїв відмежування СЗЧ від суміжних складів, уточнення підходів до оцінки «поважних причин» відсутності, а також дуже поглиблене дослідження психологічних аспектів поведінки військовослужбовців в умовах бойових дій. Не менш важливим (чи скоріше взагалі найважливішим) є питання вироблення таких моделей правового реагування, які б поєднували вимоги військової дисципліни із необхідністю збереження людського ресурсу. У цьому контексті кримінальне право має виконувати не лише каральну, а й перш за все превентивну функцію, орієнтовану на усунення передумов вчинення відповідних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III : станом на 17 лип. 2025 р. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України : вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Гладченко Д. М. Аналіз актуального стану злочинності за ст.ст. 407, 408 КК України та огляд кримінально-законодавчої політики протидії цим військовим кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2025. № 2. С. 110–118. DOI: <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2025-2-18>.
3. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2024 року : звітність Офісу Генерального прокурора за формою № 1. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=260042
4. Балобанова Д. О., Газдайка-Василишин І. Б. Об'єкт кримінального правопорушення : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 44 с.
5. Ленда О. Об'єкт самовільного залишення військової частини або місця служби: доктринальні проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник ДДУВС*. 2022. Спецвипуск № 2. С. 593–597. DOI: [10.31733/2078-3566-2022-6-593-597](https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-6-593-597).
6. Коломієць Н. В., Лугина Є. Ю. Кримінально-правова характеристика самовільного залишення Військової частини або місця служби. Аналіз об'єктивних і суб'єктивних ознак. *Елек-*

тронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2024. № 2. С. 579–584. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.98>.

7. Ободовський О. В. Загальна характеристика військових кримінальних правопорушень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. № 51. С. 108–114. DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.51.22>.

8. Голець В. В., Попович А. С. Особливості кваліфікації самовільного залишення частини або місця служби (ст. 407 КК України). *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2026. Вип. 1 (ч. 2). С. 363–367. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.2.58>.

9. Шульга А. М., Міненко О. Д. Прикладні аспекти застосування ст. 407 КК України (самовільне залишення військової частини або місця служби). *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2025. № 1 (34). С. 90–105. DOI: <https://doi.org/10.32631/vsa.2025.1.06>.

10. Постанова Верховного суду від 15 січня 2025 року. Справа № 233/2667/23. Провадження № 51-4715км24 / Єдиний державний реєстр судових рішень : вебсайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124487676>.

11. Висоцький С. О. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика самовільного залишення військової частини або місця служби в умовах воєнного стану в Україні : дис. ... д-ра філософії. Одеса, 2025. 238 с.

12. Карпенко М. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): теоретичні та прикладні аспекти : монографія / за заг. ред. Матвійчука. Київ: ВНЗ «Національна академія управління». 2018. 420 с.

Дата першого надходження статті до видання: 06.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.03.2026